

JIŘÍ KRYSŤÁNEK
Z KORESPONDENCE
ZENONA PRZESMYCKÉHO-MIRIAMA
FRANTIŠKU PASTRŇKOVÍ

V bohaté slavistické korespondenci univ. prof. Dr. Františka Pastrnka,¹ chované a zpracovávané t. č. při katedře slavistiky filosofické fakulty university v Brně, jsou také tři zajímavé listy známého překladatele z české literatury, polského literárního kritika, publicisty a básníka Zenona Przesmyckého, který psal pod pseudonymem Miriam.²

Dopisy souvisí s přípravou jubilejního Kollárova sborníku, chystaného k stému výročí básnickových narozenin a redigovaného Pastrnkem.³ I když jde jen o tři stručná sdělení, přece lze z nich vyčísti leccos pozoruhodného pro charakteristiku česko-polských styků na konci 19. století, pro poznání rozsahu písemných styků, jaké měl Pastrnek, tehdy čtyřicetiletý docent slovanské filologie na universitě ve Vídni, nejen s významnými slavisty, nýbrž i s vynikajícími slovanskými literáty, i pro dokreslení portrétu Z. Przesmyckého, přítele českého národa a ctitele české kultury.

Na sděleních je především zajímavé to, že jsou psána česky, ačkoliv adresa na obou lístcích je německá a nepochybně byla německá i na třetím dopise, neboť pisatel i adresát bydleli tehdy ve Vídni.⁴ I tento fakt, na první pohled zdánlivě podružný, je dokladem vřelého poměru Przesmyckého k českému národu, neboť Przesmycki mohl zcela klidně psát Pastrnkovi německy, jak činili mnohdy i přední slavisté, na př. Vatroslav Jagić,⁵ nebo ve své mateřštině, což by bylo pro něho nejjednodušší a nejpřirozenější.⁶ Dále je zde zmínka o osobních stycích se Zeyerem, potvrzující přátelství dvou významných slovanských osobností, spřízněných povahou, zaměřením zájmů i charakterem tvorby.⁷ Konečně pak jsou dopisy Przesmyckého malou ukázkou toho, s jak velikými nesnáze se Pastrnek setkával při přípravě sborníku, jehož redakce se ujal se zápalem, obětavostí a svědomitostí sobě vlastní,⁸ a vysvětlují, kdo měl být autorem nedodaného článku o polských stycích s Kollárem, o němž se Pastrnek zmiňuje v závěrečné poznámce na konci sborníku, aniž uvádí jméno toho, kdo měl článek vypracovat.⁹ Konkrétním výsledkem Pastrnkovy korespondence s Przesmyckým byla báseň Adama Asnyka,¹⁰ která vyšla ve sborníku pod názvem *J. Kollarowi wieszczowi odrodzenia Czech sklada w holdzie polski pieśniarz El...y (Asnyk)*.¹¹ Przesmyckému tu připadla úloha zprostředkovatele.

*

První zpráva Przesmyckého, korespondenční lístek pneumatické expresní pošty bez data, odeslaný a dodaný podle poštovních razítek ve Vídni dne 30. března 1893, má adresu:

An Sr Wohlgeboren Herrn Prof. Dr Franz Pastrnek, IX, Schwarzspanierstrasse, 15, Wien. Týká se cele vyjednávání s Asnykem a zní doslovně takto:

Čtvrtek.

Velevážený Pane Professore! Před chvílí obdržel jsem psání z Krakowa. Asnyk souhlasí. Je teď jenom zapotřebí, abyste mu nyní osobně, jakožto redaktor a vydavatel Vaší knížky, napsal a zmíněnou báseň na něm žádal.¹² Udělejte to možné rychle — snad ještě dnes, poněvadž Asnyk hned ma jeti do Lvova. Adressa jeho: Adam Asnyk, Kraków, ulica Łobzowska. Tisknu příznivě ruku Vaši a jsem s plnou úctou

Z. Przesmycki.

Promiňte, prosím, chyby jazykové!

Druhé sdělení je dopis bez data (rukou Pastrnkovou je nahoře v levém rohu tužkou připsáno: 8. 6. 1893). Jeho text je tento:

Vážený Páne!

Vracím Vám opravený manuscript básni Asnykové. Bylo by nejlíp kdyby jste mi zaslal korekturu, již bych ochotně opravil.

Můj článek, jestliž nebude příliš pozdě, zašlu Vám v patek večer, aneb v sobotu rano. V uplné úctě

jsem Váš Z. Przesmycki.

Zde tedy se Przesmycki po prvé zmiňuje o článku, o nějž jej Pastrnek, jak se zdá, žádal. Slíbenou lhůtu však Przesmycki nedodržel, za 14 dní poslal opět korespondenční lístek pneumatické expresní pošty, odeslaný i dodaný 23. června 1893, se stejnou německou adresou jako první. Text lístku zní:

22. VI. 93.

Vážený Pane! Odpustte, že jsem Vám posud meho článku nezaslal, ale jaksi osud je proti nám. Tři dni byl zde Zeyer,¹³ a proto neměl jsem ani minuty svobodné. Včera opět jiné neodchýlné zaležitosti. Dnes však zasvětim se celý této práci a doufám, že zítra již ji budete mít v ruce.

S veškerou úctou a oddaností

Z. Przesmycki.

Přesto však ani potom Przesmycki článek nedodal, takže Pastrnek, jak již bylo řečeno výše, byl nucen dát sborník do sazby bez jeho příspěvku. Poláci byli pak ve sborníku — kromě básně Asnykovy — zastoupeni jen krátkým článkem Nehringovým *Postanie J. Kolára o wzajemności Słowian w języku polskim*.¹⁴

P o z n á m k y

¹ František Pastrnek, vynikající český slavista na konci 19. a na počátku 20. století, se narodil v Kelči na Moravě 4. října 1853. V letech 1888—1895 byl docentem slovenské filologie na universitě ve Vídni, od roku 1895 do roku 1924 profesorem slovenské filologie a jazyka církevněslovenského na Karlově universitě v Praze. Jako žák Miklosichův a Jagičův pěstoval slavistiku v nejširším slova smyslu; především se zaměřoval na staroslovenštinu a jazyk český. Zabýval se však též slavistickou bibliografií, dialektologií, zvláště slovenskou, dějinami slovenské filologie a byl významným propagátorem slovenské vzájemnosti a vědecké spolupráce. Zemřel v Praze 17. února 1940. (Srov. zejména studii Josefa Kurze *František Pastrnek*, ČMF 28, 1942, 1—28 a od téhož autora nekrology v čas. Naše věda 21, 1942, 47—49 a v Ročence Slovenského ústavu 12, 1939—1946, 80—87. Tam také ostatní literatura.)

² Zenon Przesmycki-Miriam (1861—1944) byl jednou z vůdčích postav polského modernismu na konci 19. a počátku 20. století. Jeho význam spočívá spíše v jeho rozsáhlé činnosti překladatelské, kritické a redakční nežli v jeho vlastní nečetné tvorbě básnické. Polsky vydal jedinou sbírku *Z czary młodości. Liryczny pamiętnik duszy* (1893). Jeho básnickou prvotinou jsou však český vydané *Básně Miriamovy* (Praha 1886), které z polského rukopisného originálu přeložil Jan Nečas a z nichž některé v pozdější polské

sbírcе nevyšly. Jako hlasatel hesla „*umění pro umění*“, který neuznával společenskou funkci literatury a horoval pro umění exklusivní, vyhrazené jen zasvěceným jedincům a odpoutané od skutečnosti, měl Miriam na soudobou polskou literaturu vliv převážně negativní. Proslulý se stal Miriam zvláště časopisem *Chimera* (1901—1908). Svě hlavní studie kritické vydal v souboru *Pro Arte* (1914). Velké zásluhy si Przesmycki získal jako znamenitý překladatel české poesie. Srov. zejména výstižnou charakteristiku Miriamovu u Karla Krejčího v *Dějínách polské literatury* (Praha 1953, 412—414) a podrobné pojednání o Miriamových vztazích k českým básníkům a stycích s nimi u J. Magnuszewského v díle *Stosunki literackie polsko-czeskie w końcu XIX i na początku XX wieku* (Wrocław 1951, 28—104).

³ Sborník vyšel r. 1893 ve Vídni s názvem: Jan Kollár. 1793—1852. Sborník statí o životě, působení a literární činnosti pěvce „Slávy dcery“. Na oslavu jeho stoletých narozenin redakcí Františka Pastrnka vydaly český Akademický spolek ve Vídni a slovenský akademický spolek „Tatran“ vo Viedni.

⁴ Miriam odjel z vlasti r. 1889 na studia do Paříže. Odtud přišel do Vídne r. 1890 a zdržel se tu až do r. 1894. (Srov. Józef Magnuszewski, o. c., 59.)

⁵ V Pastrnkově slavistické korespondenci je celkem 286 dopisů Jagičových, z nichž téměř devět desetin je psáno německy. (Srov. Josef Kurz, *O korespondenci Vatroslava Jagiče profesora Františka Pastrnka*, *Věstník České akademie věd a umění* 60, 1951, 114—120.)

⁶ Przesmycki si dopisoval česky i s jinými českými osobnostmi, na př. s Juliem Zeyerem, Edvardem Jelínkem a j.

⁷ Przesmycki, který již v roce 1884 dostal do rukou svazek Zeyerových *Poesií*, zasláný Vrchlickým, setkal se po prvé se Zeyerem osobně v Paříži v únoru r. 1890. Od té doby si oba přátelé dopisovali a stýkali se občas i osobně. Za svého pobytu ve Vídni navštěvoval Przesmycki Zeyera ve Vodňanech. Naposledy se setkali v srpnu r. 1900. (Srov. Magnuszewski, o. c., 69—70.)

⁸ Srov. předmluvy zástupců čes. Akademického spolku a slovenského spolku „Tatran“ ve sborníku *Jan Kollár*.

⁹ „Posléze bohužel i na polský článek, který styky polské s Kollárem, úplným překladem „Slávy Dcery“ nad jiné významné, vyložiti měl, marně jsme do poslední chvíle čekali.“ (Sborník *Jan Kollár*, 284.)

¹⁰ Adam Asnyk, významný polský básník, který žil v letech 1838—1897, měl živé přátelské vztahy k českým literátům a udržoval s nimi po řadu let písemné styky. (Srov. Magnuszewski, o. c., 20—21.)

¹¹ Sborník *Jan Kollár*, 247—248.

¹² Pastrnek skutečně také Asnykovi psal, jak dosvědčuje Asnykova odpověď, datovaná ve Vídni 31. dubna 1893 a zasláná současně s rukopisem básně. Dopis i rukopis básně jsou chovány rovněž ve slavistické korespondenci Pastrnkově.

¹³ Poznámka Przesmyckého o návštěvě Zeyerově dosvědčuje, že Zeyer byl u Przesmyckého ve Vídni již v červnu r. 1893. Magnuszewski, který podrobně sleduje styky Zeyerovy a Przesmyckého, zmiňuje se jen o Zeyerově návštěvě ve Vídni v roce 1894. (Srov. Magnuszewski, o. c., 100.)

¹⁴ Sborník *Jan Kollár*, 198—200.

ИЗ ПЕРЕПИСКИ ЗЕНОНА ПРЖЕСМЫЦКОГО-МИРИАМА С ФРАНТИШЕКОМ ПАСТРНЕКОМ

Три письма З. Пржесмыцкого из славистской переписки унив. проф. д-ра Франтишека Пастрнека, хранящиеся и исследуемые в настоящее время кафедрой славистики брненского университета, стоят в связи с подготовкой юбилейного сборника в честь Коллара в 1893 г., редактором которого и являлся Пастрнек. Дело идет здесь о стихотворении Адама Асныка (Пржесмыцкому принадлежала притом роль посредника), а также о статье Пржесмыцкого, касающейся сношений Коллара с поляками, которая, однако, так и осталась не представленной в сборник. Интерес привлекает также заметки относительно посещения Пржесмыцкого Зейером в Вене еще в июне 1893 г.

Перевод: Роман Мрзек

**AUS DER KORRESPONDENZ ZENON PRZESMYCKIS
AN FRANZ PASTRNEK**

Drei Briefe Zenon Przesmyckis (Miriam) aus der slavistischen Korrespondenz des Univ. Prof. Dr Franz Pastnek, die derzeit bei dem Katheder der Slavistik an der Brünner Universität aufbewahrt und bearbeitet wird, hängen mit der Vorbereitung eines Kollár-Jubiläumskalmanachs im Jahre 1893 zusammen, der von Pastnek redigiert wurde. Es handelt sich hier um ein Gedicht Adam Asnyks (Przesmycki hätte da die Rolle des Vermittlers) und um einen Aufsatz von Przesmycki selbst über Kollárs Beziehungen zu den Polen, der leider überhaupt nicht eingesandt worden ist. In diesem Zusammenhang ist die Anmerkung über einen schon im Juni 1893 in Wien zustande gekommenen Besuch Julius Zeyers bei Przesmycki von Belang.

J. K.